

„Tajniki etyczne i prawne w pielęgniarstwie i położnictwie”.

Konferencja Komisji Nauki WOIPiP – 4.04.2024r.

Temat: BŁĄD W KOMUNIKACJI CZY MOBBING?

ZAPRASZAM PAŃSTWA

Barbara Kaliwoda

Postaram się dać odpowiedź na zadane pytanie

ale również zachęcić Państwa do refleksji

***– czy to co dzieje się wokół nas „ patrząc - zobaczymy, słuchając – usłyszymy,
odczuwając – będziemy wrażliwymi na krzywdę”? I czy mamy odwagę zareagować?***

Szanowni Państwo,

***Wszyscy jak tu jesteśmy tworzymy grupę wykształconych profesjonalistów,
stawiamy na jakość w wykonywaniu świadczeń zdrowotnych
a komunikacja interpersonalna jest jej podstawą.***

***Jako profesjonaliści postaramy się postawić diagnozę trudnej sytuacji,
nie odwracając wzroku, bez lęku i strachu zareagować oraz wstawić się za ofiarą
(słabszą, bezbronną, bezradną, osaczoną, osamotnioną).***

***Czy potrafimy dokonać samooceny własnych umiejętności, wiedzy i kompetencji
w zakresie komunikacji interpersonalnej z poszanowaniem godności i autonomii?***

Szanowni Państwo, znajdujemy się w bardzo trudnym czasie, bo doświadczeni pandemią oraz odzyskiwaniem rzeczywistości.

Pielęgniarka, położna pracując w niedoborze kadrowym, często na 2-3 etatach, studiując i uczestnicząc w różnych formach kształcenia podyplomowego, jest wyczerpana fizycznie i psychicznie z brakiem satysfakcji z własnych dokonań.

Jak ma pokonać bariery w komunikacji (krytykowanie, osądzanie, autorytarny styl kierowania pozbawiony partnerstwa, presję czasu, niekomfortową przestrzeń)?

Bariery komunikacyjne to zachowania, które prowadzą do częściowego lub całkowitego zablokowania porozumienia.

Kluczem jest zdolność ich rozpoznawania i odpowiedniego reagowania.

Komunikacja interpersonalna nie jest łatwą sztuką, „grzeczność językowa” polega na okazywaniu szacunku naszemu rozmówcy.

*Mój kolejny cel wystąpienia to **zwiększenie świadomości błędów i barier komunikacyjnych** aby właściwie rozpoznawać, diagnozować, reagować i odpowiednio wspierać.*

„Podstawą wszelkich stosunków międzyludzkich jest traktowanie drugiego człowieka jako człowieka” – prof. Antoni Kępiński

A jaka jest rzeczywistość?

Bez słowa sprzeciwu akceptujemy cały arsenał agresywnych zachowań stosowanych przez mobberów. Walczyć z mobbingiem możemy tylko wtedy, gdy potrafimy go zauważyć.

Mobbing to coś więcej niż zła atmosfera w pracy, okazjonalne nieprawidłowe traktowanie lub złośliwa plotka.

Szanowni Państwo, brak naszej reakcji daje przyzwolenie na łamanie zasad moralnych. W ten sposób przyzwyczajamy się, stajemy się obojętni na przemoc.

Jak zmienić rzeczywistość ?

Na pewno nie pozostawać biernym! Należy reagować!

Procedury, materiały szkoleniowe to za mało!

Trzeba mówić głośno że nie ma naszej zgody na terror psychiczny w miejscu pracy.

***W pracy potrzebujemy, poza wynagrodzeniem, dobrych relacji,
sensu, bezpieczeństwa psychicznego.***

***Jesteśmy coraz lepiej wykształceni, posiadamy wysokie kompetencje
i potrzebujemy w związku z tym pewnej wolności, autonomii w podejmowaniu decyzji i
swobody w organizowaniu swojej pracy.***

Jednak przełożeni niechętnie dają pracownikom taką przestrzeń.

*W porównaniu z innymi krajami zarządzanie w Polsce jest bardzo dyrektywne, poddańcze,
autokratyczne – mówi psycholog dr hab. Sylwiusz Retowski - profesor Uniwersytetu SWPS.*

Szanowni Państwo,

***Nieumiejętny styl zarządzania prowadzi do silnej fluktuacji kadr,
spada morale, demotywuje pracowników.***

***Konflikty między pracownikami, atmosfera niezdrowej rywalizacji,
niejasne kryteria wynagradzania i awansowania, zniechęcają pracowników
do wydajnej pracy i współpracy zespołowej oraz lojalności.***

***Jeśli konflikt przeradza się w mobbing, przeważnie kończy się to rezygnacją
i odejściem z pracy prześladowanego – czasem dobrego specjalisty i wydajnego pracownika.***

Umiejętne zarządzanie to klucz do sukcesu.

***Właściwe wykorzystywanie talentów – potencjału pracowników,
zachowania wspierające, inspirujące, przełamywanie trudności, aktywne słuchanie
i racjonalne rozwiązywanie konfliktów.***

W stresowej atmosferze łatwiej też o konflikty międzyludzkie i odczuwanie dyskomfortu psychicznego związanego z warunkami pracy.

W złej, wrogiej atmosferze pracy dużo łatwiej mogą działać mobberzy i dużo trudniej ich zidentyfikować.

Mobbing ma wiele imion (terror psychiczny, przemoc psychiczna, nękanie psychiczne, molestowanie moralne itp.). Są to celowe działania: perfidne, bezwzględne, wyrachowane, niszczące psychicznie wybraną ofiarę oraz zmierzające do jej eliminacji ze środowiska.

Mobbing jest niehumanitarnym, nieetycznym znęcaniem się nad współpracownikiem.

Mobbing jest rodzajem tortur psychicznych, represjonowaniem, niszczeniem reputacji, porażającą przemocą – zawsze ma emocjonalne podłoże, często przekraczające granice prawne i moralne.

Definicję mobbingu opracowała Międzynarodowa Organizacja Pracy.

Mobbing „to obraźliwe i mściwe zachowanie, wyrażające się poprzez okrutne, złośliwe i upokarzające usiłowania zaszkodzenia jednostce lub grupie pracowników, którzy stają się przedmiotem psychicznego dręczenia.

Mobbing zawiera w sobie bezustanne negatywne uwagi lub krytykę, izolowanie osoby od kontaktów społecznych, plotkowanie lub upowszechnianie fałszywych informacji”.

Kodeks etyki zawodowej pielęgniarki i położnej Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 maja 2023r.

Część ogólna: Art. 3 pkt. 3. Naruszenie Kodeksu stanowi podstawę do wszczęcia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.

Część szczegółowa: Pielęgniarka i położna a współpracownicy

Art. 22 pkt. 1. Pielęgniarka i położna postępuje w sposób, który umacnia zaufanie pomiędzy pielęgniarkami położnymi oraz innymi współpracownikami.

Art. 23 pkt 2. Niedopuszczalne są zachowania i postawy pielęgniarki i położnej o charakterze mobbingu, molestowania, manipulacji lub innego rodzaju naruszeń godności i dóbr osobistych innych osób.

Art. 23 pkt. 3. Pielęgniarka i położna nie może znieważać, zniestawiać członków samorządu oraz bez ich zgody publikować, w szczególności na stronach internetowych w czasopismach i biuletynach, wizerunku lub nagrań naruszających ich dobra osobiste.

Art. 23 pkt.4. Pielęgniarka i położna pełniąca obowiązki kierownicze nie może wydawać poleceń podległym jej osobom sprzecznych z przepisami prawa, wykorzystując w tym celu swoje stanowisko lub pozycję w hierarchii zawodowej.

Art. 24 pkt. 1. Pielęgniarka i położna wystrzega się nieuzasadnionej krytyki postępowania koleżanek i kolegów, jednocześnie nie dopuszczając do ukrywania i tuszowania zdarzeń niepożądanych oraz dyskryminowania osób, które je ujawniają.

**1 stycznia 2004r weszła w życie nowelizacja Kodeksu Pracy,
dzięki której pojęcie mobbingu stało się pojęciem języka prawnego.**

Mobbing w Kodeksie pracy:

- **art. 94&1.** Pracodawca jest **obowiązany** przeciwdziałać mobbingowi.
- **art.94&2.** **Mobbing oznacza** działania lub zachowania dotyczące pracownika lub skierowane przeciwko pracownikowi, polegające na **uporczywym i długotrwałym nękanii** lub **zastraszaniu** pracownika, wywołujące u niego zanizoną ocenę przydatności zawodowej, powodujące lub mające na celu **poniżenie** lub **ośmieszenie** pracownika, **izolowanie** go lub **wyeliminowanie** z zespołu współpracowników.
- **art. 94 &3.** Pracownik, u którego mobbing wywołał rozstrój zdrowia, **może dochodzić** od pracodawcy odpowiedniej sumy tytułem **zadośćuczynienia** pieniężnego za doznaną krzywdę.
- **art. 94 &4.** Pracownik, który wskutek mobbingu rozwiązał umowę o pracę, **ma prawo dochodzić** od pracodawcy **odszkodowania** w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalone na podstawie odrębnych przepisów.

Wprowadzenie do polskiego Kodeksu Pracy definicji mobbingu miało na celu wzmocnienie ochrony pracownika, tak by poprzez wykonywaną pracę nie doznawał on pomniejszania swojej godności, a także dbałość o komfort jej wykonywania.

W przypadku działań noszących znamiona mobbingu stosowanych wobec osób, które nie podlegają rygorom prawa pracy - wykonują obowiązki na podstawie umowy zlecenie, umowy o dzieło, umowy agencyjnej, kontraktu, możliwe jest dochodzenie roszczeń przewidziane w art. 23 i art. 24 k.c. o ochronie dóbr osobistych.

Pracodawca jest ustawowo zobowiązany do:

- 1) poszanowania godności i innych dóbr osobistych pracownika (art. 11 k. p);***
- 2) zapewnienia pracownikom bezpiecznych i higienicznych warunków pracy (art. 15 k. p.);***
- 3) przeciwdziałanie mobbingowi (art. 94 (3) &1 k. p.);***
- 4) wpływania na kształtowanie w zakładzie pracy zasad współżycia społecznego (art. 94 pkt.10 k. p.).***

*Poza możliwymi formami działań
(anonimowe ankiety, wewnętrzna procedura antymobbingowa,
powołanie Komisji antymobbingowej),
Sąd Najwyższy w jednym z wyroków wskazuje na psychologiczne aspekty obowiązków
pracodawcy np. dbanie o dobrą atmosferę w pracy, czy rozwiązywanie konfliktów.*

*Do przeciwdziałania mobbingowi nie wystarczy tylko procedura „na papierze”.
Prawidłowa komunikacja w organizacji
jest pierwszym krokiem do przeciwdziałania mobbingowi.*

*Choć mobbing w Polsce jest regulowany prawnie w Kodeksie Pracy, to wciąż niewiele osób
podejmuje próby zwalczania problemu.
Niestety jego skala narasta i z każdym rokiem zwiększa swój zasięg.*

Mobbingiem w świecie pracy zainteresował się w latach 80 XX wieku **Heinz Leymann**, szwedzki psychiatra i psychosocjolog niemieckiego pochodzenia.

Do dziś Szwecja jest liderem w przeciwdziałaniu mobbingowi, a pojęcie mobbingu pojawiło się pierwszy raz w świetle prawa właśnie w szwedzkim prawie pracy, w 1994 w ustawie dotyczącej wiktymizacji w pracy. **Prof. Leymann jest wiodącym międzynarodowym ekspertem w dziedzinie mobbing in the work czyli psychicznego znęcania się nad współpracownikami w miejscach pracy.** Zjawisko to jest także znane pod nazwą „**terror psychiczny w miejscu pracy**”.

Leymann stwierdził, że mobbing w pracy, to wrogi, nieetyczny sposób komunikacji (komunikowanie pozbawione szacunku), który jest systematycznie kierowany przez jedną lub kilka osób wobec jednej osoby.

Leymann wskazał, że takie wrogie zachowanie powoduje cierpienie psychiczne, psychosomatyczne i ma wydźwięk społeczny. Leymann wyróżnił 45 zachowań charakterystycznych dla mobbingu, podzielonych na 5 kategorii.

MOBBING W OCHRONIE ZDROWIA

W doniesieniach światowych poziom narażenia na prześladowanie w miejscu pracy wśród pracowników ochrony zdrowia należy do najwyższych.

Pracownicy sektora ochrony zdrowia, obok pracowników innych instytucji publicznych, stanowią grupę osób najczęściej poddawanych mobbingowi.

Grupa zawodowa pielęgniarek, położnych w szczególności jest narażona na ryzyko przemocy w zakładzie pracy, przez wzgląd na zmianowy system pracy, odpowiedzialność za zdrowie i życie pacjentów, przeciążenie pracą, stres, przemęczenie, frustracje wynikające ze zbyt niskich wynagrodzeń i przeciążenia obowiązkami.

Praca pielęgniarki, położnej jest obciążona ogromną odpowiedzialnością i jeśli wykonuje ją w nieetycznej, złej atmosferze istnieje zagrożenie popełnienia błędu.

Szanowni Państwo, mobberzy usprawiedliwiają swoje postępowanie, sądząc, że ich agresywne zachowanie zmotywuje pracowników do bardziej wydajnej pracy, w ten sposób przełożeni naruszają godność podwładnych.

Pracownicy zostają ze sobą splątani siecią nienawiści.

***Naruszenie zasad współżycia społecznego (uczciwego działania, dobrych obyczajów, przyzwoitości i lojalności wobec pracowników)
należy potraktować jako działanie niedozwolone.***

Brak świadomości i wiedzy nie zwalnia sprawców od odpowiedzialności.

***W Polsce zjawisko mobbingu w ostatnim czasie przybiera na sile.
Zdaniem Państwowej Inspekcji Pracy brakuje oficjalnych badań na temat mobbingu w ochronie zdrowia, jednak przyjmuje się, że co 8 pracownik doświadczył mobbingu.***

Przyczyną pojawienia się mobbingu są m.in.:

➤ **konflikt** między osobami bądź grupami osób,

➤ **struktura organizacyjna** – silnie zhierarchizowana, podporządkowana sztywnym procedurom.

Osoby, które mają pomysły na zmianę, unowocześnienie, pęd do rozwoju, wyrażające swoje zdanie, opinie, niezgodę na funkcjonowanie takiej struktury mogą stać się ofiarami mobbingu.

Bardzo często sztywna struktura organizacyjna, wiąże się z autokratycznym stylem zarządzania pracownikami – wymaganiem bezwzględnego posłuszeństwa, bezkompromisowością w działaniach i decyzjach przełożonych a zarazem wymaganiem od pracowników zaangażowania i oddania.

Mobbingowi sprzyja również słaba komunikacja w zakładzie pracy.

Szanowni Państwo, głośne mówienie o problemie, bez zakłamanego wstydu, może sprawić, że mobberzy zaczną być świadomi, że są obserwowani i tym samym mogą stracić nieco zapału w swoich haniebnych czynach.

Okazywanie wsparcia i wyciągnięcie pomocnej dłoni często dodaje ofierze odwagi i ułatwia wyjście z toksycznego układu.

„Przyszłość ma wiele imion: dla słabych oznacza nieosiągalność, dla strachliwych nieznaną, a dla odważnych oznacza możliwość”. Victor Hugo

Skuteczna walka z mobbingiem, jak wykazują praktyczne doświadczenia, jest możliwa.

Pomocna jest w tym dystrybucja odpowiednich materiałów dydaktycznych, dzięki którym **wzrasta świadomość pracowników** i gotowość zastosowania proponowanych w nich metod zaradczych, jak również **wsparcie stowarzyszeń antymobbingowych**.

„Uwierz, że możesz, a już będziesz w połowie drogi”- Theodore Roosevelt

***Na nic się zda wprowadzanie nowych przepisów (wewnętrznej polityki antymobbingowej)
i stanowiska dla osób odpowiedzialnych za walkę z tym problemem,
bez dążenia do budowania w organizacji relacji opartych na wzajemnym szacunku.***

***„(...) skuteczne przeciwdziałanie mobbingowi to przede wszystkim wykluczenie elementu
strachu, zarówno u osób poszkodowanych, jak i innych współpracowników.***

***W tym celu konieczne jest kształtowanie takiej kultury organizacji, w której ceniona jest
jawność, otwartość, zagwarantowane prawo do krytyki, swoboda wypowiedania się.***

***Niezbędne jest stworzenie w stosunkach międzyludzkich klimatu,
z którego wyeliminowane jest poczucie lęku” (Danuta Kunecka, 2010, s.110).***

Skoro mobbing to zaburzenie komunikacji, to jedną z metod przeciwdziałania tej patologii jest dbałość o komunikację w organizacji.

Jedną z przynoszących najlepszy efekt jest komunikacja bez przemocy Marshalla B. Rosenberga (amerykańskiego psychologa klinicznego, mediatora, odkrywcy „języka serca”).

Celem Marshalla B. Rosenberga była nauka skutecznej komunikacji opartej na empatii, która nie narusza godności drugiego człowieka i pozbawiona jest przemocy.

Pomaga w tworzeniu przyjaznej kultury organizacyjnej.

„Nic nie usprawiedliwia przemocy”.

„Przeraza mnie nie przemoc nielicznych, lecz cisza wielu”

– Martin Luther King

Dziękuję Państwu za uwagę.

Barbara Kaliwoda